

ECONOMÍA

4º EDUCACIÓN SECUNDARIA OBRIGATORIA

Profesor: Cristóbal Manuel Álvarez Quirós

Economía

4º E.S.O.

1.- Introducción:

A economía está presente en todos os aspectos da vida, de aí a importancia de que o alumnado adquiera coñecementos económicos e financeiros que lle permitan estar informado, desenvolver un pensamento crítico e realizar unha axeitada xestión dos recursos individuais e colectivos, o que contribuirá a fomentar a mellora na súa calidade de vida, o progreso e o benestar social.

Na actualidade, a economía e as finanzas ademais de dar a coñecer os elementos e as regras que explican os acontecementos económicos e as consecuencias que se derivan das decisións financeiras proxectan valores relacionados con, entroutros, a solidariedade entre as persoas, a importancia da sostibilidade ou a xestión responsable dos recursos e da desigualdade. Neste sentido, xoga un papel importante a presenza da persoa emprendedora que integra, por unha banda, unha formación económica e financeira e, por outra, unha visión que a anima a procurar oportunidades e ideas que contribúan a satisfacer as necesidades detectadas na contorna, desenvolvendo estratexias para levar esas ideas á acción. Así, xera valor para os demais e innova e contribúe a mellorar o benestar persoal, social e cultural.

A finalidade educativa da materia de Economía está en consonancia coa Recomendación do Consello do 22 de maio de 2018 relativa ás competencias clave para a aprendizaxe permanente. Nelas incluímos a necesidade de introducir na educación ferramentas que permitan lograr que o aprendido se poida aplicar en tempo real e que xere novas ideas, novas teorías, novos produtos e novos coñecementos.

O currículo desta materia deséñase coa vista posta nos obxectivos fixados para a etapa de ensino secundario obrigatorio, contribuíndo a desenvolver no alumnado «o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación e o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades».

Desenvólvese a partir de aprendizaxes significativas, funcionais e de interese para o alumnado e está organizado arredor duns obxectivos que tratan de:

1) Promover ese espírito proactivo, que debe agromar nunha cultura de emprendemento persoal, social e empresarial máis áxil e innovadora. Para iso, cómpre que o alumnado realice unha análise precisa de si mesmo e, con base neste autoconecemento, adquira formación e desenvolva habilidades persoais e sociais, así como estratexias necesarias para afrontar retos, xestionar a incerteza e tomar decisións axiladas para levar o proxecto á realidade.

2) Comprender que a persoa emprendedora debe abrirse camiño nun contexto global cuxos elementos se relacionan entre si. Isto require explorar a contorna, analizando distintos ámbitos, entroutros, o social, o ambiental, o cultural, o artístico, o tecnolóxico e o empresarial, desde unha perspectiva económica, para identificar necesidades e oportunidades que poidan xurdir, atopar os recursos humanos, materiais, inmateriais e dixitais necesarios e aplicarlos á realización dun proxecto persoal ou profesional con visión emprendedora.

3) Transferir as aprendizaxes a un plano práctico desenvolvendo un proxecto que abrangue todo o proceso, desde a orixe ata a elaboración do prototipo final e a presentación deste na contorna, entendendo que o prototipo pode ser calquera resultado (un ben, un servizo, ou un produto) que supoña unha solución innovadora e de valor.

Existe unha vinculación directa entre os obxectivos desta materia e os principios pedagóxicos da educación primaria, continuando nos tres primeiros cursos da educación secundaria obrigatoria, no desenvolvemento das competencias clave e, de forma particular, da competencia emprendedora e da competencia persoal, social e de aprender a aprender. Ambas complementáanse achegando elementos que permiten definir o carácter da persoa emprendedora favorecendo, por unha banda, a adquisición de coñecementos relacionados coa planificación, xestión e execución de proxectos emprendedores e, por outra, potenciando o desenvolvemento de destrezas e actitudes para afrontar a incerteza, xestionar os conflitos, reflexionar de forma crítica, adoptar decisións éticas, colaborar en equipo e negociar.

A materia de Economía está exposta coma opcional en cuarto curso da Educación Secundaria Obrigatoria e persegue dúas finalidades; por unha banda, que o alumnado conte cunha educación económica e financeira para desenvolverse, asumir riscos de maneira responsable na súa vida cotiá e xestionar e levar á acción de xeito viable

proxectos vitais, profesionais e empresariais, se así o desexa e, por outra, que o alumnado busque solucións innovadoras e valiosas para afrontar os retos propostos, a través de estratexias de xestión do coñecemento, do autoconñecemento e da colaboración cos demais.

Os criterios de avaliación establecidos van dirixidos a comprobar o grao de adquisición dos obxectivos da materia, isto é, o nivel de desempeño cognitivo, instrumental e actitudinal que poida ser aplicado en situacións ou actividades do ámbito persoal, social e académico cunha futura proxección profesional.

Os contidos que contribúen a adquirir os obxectivos da materia organizanse en catro bloques. O primeiro relacionase coa análise e desenvolvemento do perfil da persoa emprendedora facendo fincapé no autoconñecemento e no desenvolvemento de habilidades persoais e estratexias de xestión para facer fronte a contextos cambiantes e incertos nos que emprender. O segundo ligase á análise das distintas contornas —económica, empresarial, social, ambiental, cultural e artística—, así como ao desenvolvemento de estratexias de exploración destas que lle permitan ao alumnado identificar necesidades e buscar oportunidades que xurdan nelas, facéndoo consciente de que a contorna vai condicionar a realización dos seus proxectos persoais e profesionais. O terceiro vincúlase á captación e xestión de recursos humanos, materiais, inmateriais e dixitais como elementos necesarios para que un proxecto se leve á realidade. Deste xeito, abórdanse cuestións como fontes de financiamento, recursos financeiros e formación e funcionamento áxil dos equipos de traballo. O cuarto e último bloque trata de dar a coñecer o método de realización dun proxecto emprendedor desde a fase de ideación ata as de execución e validación do prototipo final. Neste proceso, familiarízase o alumnado coas metodoloxías áxiles que podería utilizar na aula á hora de realizar o seu propio proxecto innovador.

A implementación da materia terá un enfoque teórico-práctico, coa aplicación dos conceptos ao proxecto empresarial.

2.- Obxectivos:

Obxectivos da materia
OBX1. Anátizarse e valorarse as fortalezas e as debilidades propias e as dos demais,

reflexionando sobre as aptitudes, xestionando de forma eficaz as emocións e as destrezas necesarias que promovan unha actitude vital creadora para adaptarse a contornas cambiantes e deseñar un proxecto persoal único, cunha actitude emprendedora que xere valor para os demais.

- O autoconecemento permítelle â persoa traballar en diferentes âmbitos: indagar nas sdas aspiracions, necesidades e desexos persoais; descubrir as sdas aptitudes; distinguir as sdas intelixencias e, así, reflexionar sobre as sdas fortalezas e debilidades e aprender a valoralas como fonte de crecemento persoal; recoñecer e xestionar emocións para adaptarse a contextos cambiantes e globalizados e a situacións de incerteza que poidan xerar un conflito cognitivo e emocional, co obxectivo de poñer en marcha e de levar a cabo un proxecto persoal dnico que garanta novas oportunidades en todos os âmbitos e situacións da vida (persoais, sociais, académicas e profesionais).
- E importante afrontar o proxecto cunha actitude emprendedora, resolutive, âxil, innovadora, sostible e creativa que permita a adaptación a distintas contornas e comprender a importancia de desenvolver o hâbito de actuar con creatividade, tanto individual coma colectivamente, mediante o adestramento da capacidade creadora aplicândoa a diferentes escenarios para lograr avances persoais, sociais, culturais, artfsticos e economicos de valor.

OBX2. Utilizar estratexias de conformación de equipos, e asemade habilidades sociais, de comunicación e innovación âxil, aplicândoas con autonomía e motivación as dinâmicas de traballo en distintos contextos, para constituír grupos de traballo eficaces e descubrir o valor de cooperar con outras persoas durante o proceso de nacemento e desenvolvemento de solucións emprendedoras.

- Recoñecer e valorar trazos caracterfsticos e calidades persoais propias e dos demais resulta indispensable para afrontar con éxito un proxecto. Unha correcta identificación das potencialidades das persoas permite a constitución dun equipo de traballo equilibrado, eficaz, cooperativo, motivado e responsable que compense as debilidades duns e potencie as fortalezas dun e dos outros, adecuândose así as necesidades do proxecto que se pretende abordar. Requírese a posta en marcha de diferentes estratexias

para constituir os equipos de traballo, definindo obxectivos, normas, roles e responsabilidades de maneira equitativa e favorecendo a diversidade entre os seus integrantes. Así, conséguense equipos multidimensionais, inclusivos, capaces de xerar, a través do diálogo, unha intelixencia colectiva que lles permita funcionar con autonomía e contribuír á innovación.

- Un correcto desenvolvemento e uso das habilidades sociais, como a empatía, a asertividade, a negociación, o liderado e o respecto cara aos intereses, eleccións e ideas dos demais, así como o coñecemento de distintas linguas e uso de habilidades de comunicación, facilita unha visión compartida entre os membros do equipo, a creación dun bo clima de traballo e a construción de vínculos de cooperación que redunden no crecemento persoal e colectivo e intensifiquen valores de respecto, tolerancia e equidade.

OBX3. Elaborar, con sentido ético e solidario, ideas e solucións innovadoras e sostibles que dean resposta ás necesidades locais e globais detectadas, utilizando metodoloxías áxiles de creación e analizando tanto os seus puntos fortes e débiles coma o impacto que poidan xerar esas ideas na contorna, para lograr a superación de retos relacionados coa preservación e co coidado da contorna natural, social, cultural e artística.

- Para afrontar os desafíos actuais resulta imprescindible dotar as persoas das ferramentas necesarias para que, con iniciativa e desde unha visión emprendedora, busquen, promovan e desenvolvan eficazmente ideas e solucións innovadoras e sostibles a problemas e necesidades da súa contorna que dean resposta a retos no eido local que poderían trasladarse a contextos máis amplos, mesmo globais. Para lograr isto, é fundamental adestrar a xeración de ideas e sometelas a procesos de validación a través do uso de metodoloxías áxiles, tanto individuais coma de equipo, analizando o impacto que a materialización destas ideas pode provocar nos distintos ámbitos e contextos vitais e sectoriais.
- Este proceso de procura de respostas aos desafíos actuais está inevitablemente ligado aos valores sociais e persoais. E por iso que no proceso de ideación e deseño das ideas e

solucións é necesario ter presentes os obxectivos de desenvolvemento sostible e actuar desde principios éticos considerando a perspectiva de xénero. Isto implica coñecer e tomar conciencia das distintas realidades e valorar as oportunidades do noso mundo e da nosa sociedade cunha actitude proactiva e comprometida co seu coidado, protección e preservación.

OBX4. Setleccionar e reunir os recursos dispoñíbfes no proceso de desenvolvemento da idea ou solución creativa proposta, coñecendo os medios de produción e as fontes financeiras que proporcionan estes recursos e aplicando estratexias de captación destes para pñer en marcha o proxecto que leve à realidade a solución emprendedora.

- Dentro do proceso que supón transformar as ideas en prototipos de valor, é obrigado establecer unha fase dirixida a conseguir e a xestionar os recursos humanos, materiais, inmateriais e dixitais dispoñíbles, reunindo e seleccionando aqueles que de maneira ética, eficiente e sostible poidan facer realidade unha idea ou unha solución emprendedora. Esta perspectiva de considerar a mobilización e a optimización dos recursos como parte do plan de acción require, ademais, facelo desde formulacións éticas e ofrecendo deste xeito un modelo de boas prácticas que impacte positivamente na contorna cara à que vai dirixida a idea. A ética subxace desde os momentos iniciais do proceso creador nas iniciativas que se emprenden, orientadas ao desenvolvemento sostible e ao benestar para todas e todos. De igual modo, impregna a protección das ideas e das solucións, o que require dun coñecemento específico para garantir o respecto as creacións dos demais e os dereitos sobre as ideas e solucións propias.
- Doutra banda, pñer en marcha unha idea viable supón asumir o reto con responsabilidade e que a persoa emprendedora e os equipos posdan coñecementos económicos, financeiros, legais e técnicos entendidos tamén como recursos propios adquiridos a través da formación que os orienten na procura de financiamento e no uso de ferramentas dixitais que dean difusión e proxección as ideas e solucións no proceso de realización destas.

OBX5. Presentar e expoñer ideas e solucións creativas utilizando estratexias

comunicativas áxiles e valorando a importancia dunha comunicación efectiva e respectuosa para transmitir mensaxes convincentes axeitadas ao contexto e aos obxectivos concretos de cada situación e validar as ideas e as solucións presentadas.

- O mundo global e complexo no que vivimos esixe formación para mellorar a competencia comunicativa das persoas. E importante entender que as estratexias de comunicación son elementos que cobran especial importancia para que unha persoa emprendedora interacte con outras de maneira efectiva e positiva. Compartir os coñecementos e as experiencias cos demais permite idear solucións contrastadas e innovadoras, motivar, convencer, tomar decisións e xerar oportunidades. Neste sentido, a utilización de estratexias de comunicación áxil facilita a tarefa de explicar unha idea orixinal, transmitindo con claridade e rapidez os seus puntos fortes e débiles. Así mesmo, permite que os equipos compartan as ideas creativas xeradas e que se validen ou descarten con rapidez e se tomen decisións sobre as solucións que finalmente se elixan para afrontar os retos propostos.
- Doutra banda, tamén é necesario que as persoas adquiran as ferramentas para presentar e expoñer na contorna, de maneira clara, atractiva e convincente, a idea ou a solución que se vai desenvolver no proxecto emprendedor, co obxecto de reunir os recursos necesarios para levala a cabo ou para difundila.

OBX6. Comprender aspectos básicos da economía e das finanzas, valorando criticamente o problema da escaseza de recursos e a necesidade de elixir, así como os principios de interacción social desde o punto de vista económico, para retacionar os devanditos aspectos coa procura e planificación dos recursos necesarios no desenvolvemento da idea ou da solución emprendedora que afronte o reto exposto de maneira eficaz, equitativa e sostible.

- Actualmente, coñecer e comprender desde un enfoque económico a contorna e a sociedade é fundamental. Nestes contextos é onde xorden as necesidades e as oportunidades as que hai que atender ofrecendo solucións realistas, eficientes e sostibles que dean resposta aos novos retos que se expoñen.
- Existen catro elementos que deben ser abordados. O primeiro alude ao problema

economico que condiciona a toma de decisions das persoas en funcion do grao de escaseza percibido para cubrir as necesidades individuais e colectivas. Diso derfvase a importancia de saber interpretar indicadores e aprender a atopar tendencias nos mercados e na propia sociedade desde un punto de vista economico. O segundo refirese â necessidade de adquirir unha educacion financeira que achegue os coñecementos necesarios para guiar as decisions persoais de maneira responsable e que axude na obtencion de recursos para emprender. O terceiro refirese â análise da contorna economica e social desde un punto de vista tanto macroeconomico coma microeconomico. Esta comprension é o punto de partida para detectar necesidades non cubertas e xerar ideas innovadoras que dean solucion aos retos actuais, de maneira eficaz, equitativa e sostible. E, por dltimo, a posta en marcha dun proxecto emprendedor implica situalo dentro do seu contexto economico que, en gran parte, vai determinar a sda viabilidade para prever se a contorna e o sector obxecto da iniciativa concreta é favorable.

OBX7. Construír e analizar de maneira cooperativa, autónoma e áxil prototipos innovadores e sostibles, aplicando estratexias eficaces de deseño e execución, avatiando todas as fases do proceso de maneira crftica e ética e validando os resuLtados obtidos tanto para a mettora e perfeccionamento dos prototipos creados coma para a aprendizaxe e o desenvolvemento persoal e colectivo.

- O obxecto dun proxecto emprendedor é a solucion innovadora convertida nun prototipo final, nun ben ou servizo que se utiliza na contorna â que vai dirixido.
- Este prototipo final é o resultado dun proceso construtivo que se leva a cabo de maneira cooperativa e implica o paso por distintas fases que han de ser avaliadas de maneira continua cunha actitude crftica e ética. Asf, no proceso creativo de ideacion expoñense hipoteses de solucion que deben transformarse en aprendizaxes validadas. Para iso recorrese â construcion de prototipos como unha representacion tanxible da solucion ou da parte da solucion que queremos validar. Tras a eleccion do prototipo deséñase, xestionase e execdtase este, para o que é necesario coñecer e saber elixir as estratexias de xestion dos recursos, o modelo organizativo ou de negocio, o plan de execucion, asf como as técnicas e ferramentas de prototipado. E preciso aprender a tomar decisions

adequadas e con progresiva autonomía para levar a cabo o proxecto de forma viable e sostible, considerando que o verdadeiramente importante é a aprendizaxe validada. Para avaliar e testar prototipos xa xerados é fundamental coñecer metodoloxías, técnicas e ferramentas, de modo que se produza o desenvolvemento áxil, iterativo e incremental do prototipo final. Isto esixe programar períodos de traballo curtos nos que se poidan comprobar as aprendizaxes experimentadas e validadas e ofrecer solucións óptimas e sostibles en contornas cambiantes.

3.- Criterios de avaliación e contidos:

Materia de Economía 4º de E.S.O.	
Bloque 1. 0 perfil da persoa emprendedora, iniciativa e creatividade	
Criterios de avaliación	Obxectivos
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA1.1. Adaptarse a contornas complexas e crear un proxecto persoal orixinal e xerador de valor, partindo do autoconhecimento e tomando conciencia de que o proceso emprendedor constitúe unha forma de enriquecemento e crecemento persoal. 	OBX1
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA1.2. Utilizar estratexias de análise razoada das fortalezas e debilidades persoais e da iniciativa e creatividade propia e da dos demais. 	OBX1
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA1.3. Xestionar de forma eficaz as emocións e as destrezas persoais, promovendo e desenvolvendo actitudes creativas, asumindo o risco que supón un proxecto innovador e aprendendo dos erros que cometemos. 	OBX1
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA1.4. Por en práctica as habilidades sociais da persoa emprendedora, de comunicación aberta, motivación, liderado e de cooperación e innovación áxil, 	OBX2

tanto de maneira presencial como a distancia, en distintos contextos de traballo en equipo, valorando, respectando e asumindo as achegas dos demais nas distintas dinâmicas de traballo en grupo.	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA1.5. Superar os retos propostos a partir de ideas e solucións innovadoras e sostibles, avaliando o seu impacto na sociedade. 	OBX3
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA1.6. Construír ideas creativas e sostibles aplicando metodoloxías áxiles que faciliten a superación dos retos expostos con sentido ético e solidario. 	OBX3
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA1.7. Validar as ideas e solucións utilizando estratexias comunicativas áxiles adaptadas a cada situación comunicativa. 	OBX5
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA1.8. Presentar e expoñer, con claridade e coherencia, as ideas e solucións creativas, adquirindo habilidades e técnicas de expresión oral con apoio audiovisual na posta en comdn destas. 	OBX5
Contidos	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ A importancia económica e social da persoa emprendedora. ▪ O perfil da persoa emprendedora: habilidades. <ul style="list-style-type: none"> – Autoconfianza, autocoñecemento, empatía, perseveranza, iniciativa e resiliencia. – Técnicas de diagnóstico de debilidades e fortalezas internas. Análise DAFO da persoa emprendedora. – Creatividade, ideas e solucións. A innovación áxil. – Comunicación, motivación e liderado da persoa emprendedora. Habilidades sociais. Dinámicas de traballo en grupo. – Xestión de emocións. A importancia da motivación para emprender. Estratexias de xestión da incerteza e toma de decisións en contextos cambiantes. O erro e a validación como oportunidades para aprender. 	
Bloque 2. A contorna como fonte de ideas e de oportunidades	

Criterios de avaliación	Obxectivos
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA2.1. Adaptarse a contornas complexas e crear un proxecto persoal orixinal e xerador de valor, partindo da valoración crítica sobre as propias aptitudes e as posibilidades creativas. 	OBX1
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA2.2. Xestionar de forma eficaz as emocións e as destrezas persoais promovendo e desenvolvendo actitudes creativas. 	OBX1
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA2.3. Preservar e coidar a contorna natural, social, cultural e artística a partir de propostas e actuacións locais e globais que promovan o desenvolvemento sostible, con visión creativa, emprendedora e comprometida. 	OBX8
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA2.4. Propoñer ideas e solucións innovadoras e sostibles, avaliando o impacto que poidan xerar no eido persoal e na contorna e aplicando metodoloxías áxiles para a obtención de solucións ás necesidades detectadas con sentido ético e solidario. 	OBX8
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA2.5. Afrontar os retos en distintos contextos e situacións, reais ou simuladas, transferindo os coñecementos económicos e financeiros necesarios e sendo consciente da importancia para a persoa emprendedora da capacidade de anticipación aos cambios da contorna. 	OBX6
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA2.6. Valorar criticamente o problema económico da escaseza de recursos, a necesidade de elixir e a proposta de solucións que supoñan un mellor aproveitamento dos recursos e a reutilización circular das desfeitas xerados que contribúan á sostibilidade do sistema. 	OBX6
Contidos	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ A economía como ciencia. A perspectiva económica da contorna. O problema económico: a escaseza de recursos e a necesidade de elixir. A elección en economía: custos, análise marxinal, incentivos. O comportamento das persoas nas decisións. 	

- A contorna economico-empresarial. Os axentes economicos e o fluxo circular da renda.
- O funcionamento dos mercados. Comercio, benestar e desigualdades.
- O mercado e as oportunidades de negocio: análise da contorna xeral ou macrocontorna; análise da contorna específica ou microcontorna. Análise DAFO de proxectos empresariais. Estratexias de exploración da contorna. Procura e xestión da información.
- O sistema financeiro.
- A empresa e a súa responsabilidade social. A decisión empresarial e a innovación como fonte de transformación social.
- O impacto da actividade empresarial: a responsabilidade social corporativa. A contorna social, cultural e ambiental desde unha perspectiva económica. A economía colaborativa. Apegada ecolóxica e a economía circular. A economía social e solidaria. Os obxectivos de desenvolvemento sostible (ODS) e o desenvolvemento local.
- Sectores produtivos e xéneros da contorna cultural e artística. Axentes que apoian a creación de proxectos culturais emprendedores.
- A visión emprendedora.

Bloque 3. Recursos para levar a cabo un proxecto emprendedor

Criterios de avaliación	Obxectivos
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA3.1. Constituir equipos de traballo baseados en principios de equidade, coeducación e igualdade entre homes e mulleres, actitude participativa e visualización de metas comúns, utilizando estratexias que faciliten a identificación e a optimización dos recursos humanos necesarios que conduzan á consecución do reto proposto. 	OBX2
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA3.2. Poner en práctica habilidades sociais, de comunicación aberta, motivación, liderado e de cooperación en distintos contextos de traballo en equipo, valorando as achegas dos demais nas distintas dinámicas de traballo e respectando as decisións tomadas de forma colectiva. 	OBX2

<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA3.3. Planificar e poñer en marcha un proxecto viable que leve â realidade unha solucion emprendedora, seleccionando e reunindo os recursos materiais, inmateriais e dixitais mâis adecuados ao noso proxecto. 	OBX4
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA3.4. Utilizar con autonomia estratexias de captacion e xestion de recursos coñecendo as sdas caracterfsticas e aplicândoas ao proceso de conversion das ideas e solucions en accions e planificando con coherencia a sda organizacion, distribucion, uso e optimizacion. 	OBX4
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA3.5. Presentar e expoñer, con claridade e coherencia, ideas e solucions creativas, co fin de captar recursos para o financiamento e o mecenado deste. 	OBX5
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA3.6. Desenvolver unha idea ou unha solucion emprendedora vendo a relacion entre os coñecementos adquiridos e os recursos necesarios e dispoñibles que permitan o seu desenvolvemento, identificando os mâis adecuados en distintos contextos e situacions, reais ou simuladas e aplicando os coñecementos economicos e financeiros necesarios. 	OBX6
Contidos	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mision, vision e valores da empresa ou entidade: a cultura empresarial. A organizacion e a xestion das entidades emprendedoras. Funcions da empresa. ▪ Os equipos nas empresas e organizacions. Estratexias âxiles de traballo en equipo. Formacion e funcionamento de equipos de traballo. Estratexias de comunicacion, negociacion e solucion de conflitos. ▪ As finanzas da persoa emprendedora: control e xestion do diñeiro. Fontes e control de ingresos e gastos. Recursos financeiros a curto e a longo prazo e a sda relacion co benestar financeiro. O endebedamento. Fontes de financiamento e captacion de recursos financeiros. A xestion do risco financeiro e os seguros. 	
Bloque 4. A realización do proxecto emprendedor	

Criterios de avaliación	Obxectivos
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA4.1. Adaptarse a contornas complexas cun proxecto persoal orixinal e xerador de valor, logrando progresivamente o control consciente das emocións. 	OBX1
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA4.2. Superar os retos propostos a partir de ideas e solucións innovadoras e sostibles, avaliando o seu impacto no eido persoal e na contorna. 	OBX8
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA4.3. Poñer en marcha un proxecto viable analizando os recursos materiais, inmateriais e dixitais dispoñibles no proceso de ideación creativa. 	OBX4
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA4.4. Utilizar con autonomía estratexias de captación e de xestión de recursos coñecendo as súas características e aplicándolas ao proceso de conversión das ideas e solucións en accións. 	OBX4
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA4.5. Validar as ideas e as solucións presentadas mediante mensaxes convincentes e adecuadas, co fin de presentar e expoñer, con claridade e coherencia, as ideas e as solucións creativas, mantendo unha comunicación eficaz e respectuosa ao longo de todo o proceso levado a cabo. 	OBX5
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA4.6. Desenvolver unha idea ou unha solución emprendedora a partir dos coñecementos, destrezas e actitudes adquiridos desde o ámbito da economía e das finanzas, vendo a relación entre estes e os recursos necesarios e dispoñibles que permitan o seu desenvolvemento. 	OBX6
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA4.7. Coñecer e comprender con precisión os contidos necesarios do ámbito económico e financeiro aplicándolos con coherencia a situacións, actividades ou proxectos concretos. 	OBX6
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA4.8. Afrontar os retos de maneira eficaz, equitativa e sostible, en distintos contextos aplicando os coñecementos económicos e financeiros necesarios. 	OBX6
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA4.9. Utilizar estratexias eficaces de deseño e execución do prototipo final 	OBX7

<p>utilizando métodos de traballo áxiles, cooperativos e autonomos, analizando de maneira crftica o proceso de deseño e execucion levado a cabo e valorando a sda viabilidade e adecuacion empregada na construcion deste.</p>	
<p>Contidos</p>	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ O reto ou o desafío como obxectivo. ▪ Planificación, xestión e execución dun proxecto emprendedor. Do reto ao prototipo. ▪ Desenvolvemento áxil do produto. ▪ Técnicas e ferramentas de prototipado rápido. ▪ Métodos de análise da competencia. Estratexias competitivas. ▪ Mercadotecnia do produto. Presentación e introdución do prototipo na contorna. Estratexias de difusión. ▪ Validación e testado de prototipos. Valoración do proceso de traballo. Innovación áxil. ▪ Estudo de viabilidade do produto e elección de forma xurídica. ▪ O usuario como destinatario final do prototipo. A toma de decisións dos usuarios. O usuario como consumidor. Dereitos e obrigacións dos consumidores. 	

4.- Atención á diversidade e orientación pedagóxica:

A intervención educativa na materia de Economía desenvolverá o seu currículo tratando de asentar de xeito gradual e progresivo as aprendizaxes que lle faciliten ao alumnado o logro dos obxectivos da materia e, en combinación co resto das materias, unha axeitada adquisición das competencias clave e o logro dos obxectivos da etapa.

Neste sentido, no deseño das actividades, o profesorado terá que considerar a relación existente entre os obxectivos da materia e as competencias clave a través dos descritores operativos do perfil de saída e as liñas de actuación no proceso de ensino e aprendizaxe que se presentan nos apartados seguintes e seleccionar aqueles criterios de avaliación do currículo que se axusten á finalidade buscada, así como empregalos para verificar as aprendizaxes do alumnado e o seu nivel de desempeño.

5.- Relación entre os obxectivos da materia de Economía e as competencias clave a través dos descritores operativos do perfil de saída establecidos no Anexo I:

Obxectivos da materia	Competencias clave							
	CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC 3
		1-2						
OBX1			3		1	1	2	
OBX2	1		3		1-3	1	2	
OBX3						4	1-2-3	3
OBX4				2			1-2	
OBX5	1-2-3			3	1	1	1-2	
OBX6						1	1-2-3	
OBX7			3	5	3-5		2-5	

6.- Liñas de actuación no proceso de ensino e aprendizaxe:

- O uso de distintos métodos que teñan en conta os diferentes ritmos de aprendizaxe do alumnado, favorezan a capacidade de aprender por si mesmos e promovan o traballo en equipo con perspectiva de xénero.
- A realización de proxectos significativos para o alumnado e a resolución colaborativa de problemas, reforzando a autoestima, a autonomía, a reflexión e a responsabilidade.

- A énfase na atención á diversidade do alumnado, na atención individualizada, na prevención das dificultades de aprendizaxe e na posta en práctica de mecanismos de reforzo tan pronto como se detecten estas dificultades.
- O uso de estratexias para traballar transversalmente a comprensión lectora, a expresión oral e escrita, a comunicación audiovisual, a competencia dixital e o fomento da creatividade, do espírito científico e do emprendemento.
- Un enfoque da materia teórico-práctico aplicando os saberes ao desenvolvemento dun proxecto emprendedor en cada unha das sdas fases e tendo en conta a igualdade no emprego e nas relacións laborais.
- Unhas aprendizaxes que partan desde a acción e que se constrúan enfocadas a esta.
- Un prototipo que sexa o eixe da materia e no que a alumna ou o alumno realizará a ideación, a xestión de recursos, a validación e a toma de decisións desde unha perspectiva emprendedora.
- Un sistema de traballo que fomente a cultura creativa, colaborativa e de participación dirixida a crear valor para os demais.

7.- Criterios de cualificación e sistema de recuperacións:

A cualificación de cada avaliación parcial calcularase como media aritmética das cualificacións de cada unidade didáctica determinada pola aplicación dos instrumentos de avaliación referidos.

En cada avaliación parcial teremos tres ferramentas que configurarán a cualificación final:

Unha primeira proba escrita, aproximadamente despois de seis semanas de traballo, que terá un valor do 45 % da cualificación final.

Unha segunda proba escrita, no final de cada trimestre, que terá un valor do 45 % da cualificación final.

Un baremo procedente da avaliación continua (con valores entre 0 e 1 sobre 10, ou polo 10 % da cualificación final), no que se valorará a participación do alumno ou da alumna no proceso de ensino - aprendizaxe, a entrega das tarefas propostas e a colaboración xeral e solidariedade dentro do grupo.

A materia estará superada en cada unha das avaliacións parciais (como se verá máis adiante) cando a suma das cualificacións das tres ferramentas anteriormente referidas acade 4,5 ou cifra superior.

Dado que a nota de cada avaliación é numérica exacta, o redondeo será:

-Ao enteiro superior máis próximo no caso de que a cifra das décimas sexa igual ou superior a 5 .

-Ao enteiro inferior máis próximo no caso de que a cifra das décimas sexa inferior a 5.

Entenderase superada cada unha das avaliacións cando o alumnado obteña unha cualificación igual ou superior a 5, unha vez aplicados os criterios anteriores.

A cualificación da avaliación ordinaria calcularase como media aritmética das cualificacións das avaliacións parciais sen aplicar o redondeo, sempre e cando sexan superadas cando menos dúas das tres avaliacións parciais.

Dado que a cualificación da avaliación ordinaria é numérica exacta, o redondeo será:

-Ao enteiro superior máis próximo no caso de que a cifra das décimas sexa igual ou superior a 5 .

-Ao enteiro inferior máis próximo no caso de que a cifra das décimas sexa inferior a 5.

O alumnado que non supere algunha avaliación será convocado, ao inicio da seguinte, a unha proba escrita que versará sobre os contidos específicos da avaliación non superada. Ademais, abriranse prazos para que poida entregar as tarefas pendentes, ou repetilas, no caso de ser preciso. A cualificación será o resultado de aplicar os instrumentos de avaliación referidos.

O alumnado que non superou dúas das avaliacións parciais (ou con media global menor a 4,5) terá que presentarse á proba final "de reenganche" (proba escrita), que versará sobre os contidos específicos de toda a programación incluída no presente documento. Esta proba será convocada os días 20 ou 21 de xuño de 2023, e terá como específica finalidade conceder unha segunda oportunidade de titular en E.S.O. para aquel alumnado que non o conseguira a través das probas ordinarias.

A cualificación da avaliación ordinaria será calculada como media aritmética das cualificacións das avaliacións parciais superadas, sen aplicar o redondeo, e a cualificación da proba de recuperación posterior correspondente ás avaliacións non superadas sempre e cando sexa maior cá cualificación de partida na avaliación anterior. Dado que a cualificación da avaliación ordinaria é numérica exacta, aplicarase ao resultado final o redondeo detallado na programación.

Entenderase superada a materia cando a cualificación da avaliación ordinaria sexa igual ou superior a 5, previamente aplicados os criterios anteriores. A partir do 5 de xuño darase prioridade á realización de actividades de apoio, de reforzo e de recuperación para o alumnado con materias sen superar e preparación da proba de "reenganche". Trala devandita proba, o alumnado supera a materia cando acada una cualificación igual ou superior a 5, unha vez aplicado o redondeo.

8.- Manual recomendado no proceso de ensino e aprendizaxe:

ECONOMÍA - 4º DE E.S.O.

Anxo Penalonga Sweers

McGraw-Hill / Interamericana de España, S.L.

Edición 2020 (M 6589 - 2020)

ISBN: 978 - 84 - 486 - 1858 - 2.